

Kytice

Karel Jaromír Erben

12. dubna 2019

Obsah

Kytice	5
Poklad	6
Svatební košile	13
Polednice	18
Zlatý kolovrat	19
Štědrý den	24
Holoubek	27
Záhořovo lože	29
Vodník	37
Vrba	41
Lilie	43
Dceřina kletba	45
Věštkyně (úlomky)	46

Vy, kdo znájlce otcův slavné činy,
jimi se rádi chlubíte;
tam na piliřt v Praze půl hr diny
u mostu státi spatříte.
Hlava zvětřala i spláchly ji deště
a prsa rozbil svědský boj;
než brich a nohy stojí potud ještě,
i pošetile pýchы stroj.
Nemluve marně: „Starobylých
věků
zpuštěl, větche kámen!“
Vězte, že toto dnešních vašich reku
osudně jesti znamení!

Slyšte a pilně vazte moje slova:
S nadějí nic se nenoste,
leč nad tím brichem vrle srdce
znova
a prava hlava naroste!

100/80

90/90

80/100

Sčítací a odtáčací tabulka (menšitel je vsíle)

„Tehdáž užíte zlatých časů ráno,
až zlatý zvon je probudí.

Až z one strany nad Orlici řeku
nový les vítr zaseje,
až mláďa vzroste, až i svého věku
borový toto dospěje
a toho lesa krajní borovice
až sama sebou dožije,
uschne a zetlíc padne do Orlice,
a již i kořen vyhnije:

I tehďáz vyryje přijďouc divá svině
poslední zbytky na průhon,
a tu pod nimi z rumu v rozvalině
zjeví se zase zlatý zvon.

Neb tak určeno již od první chvíle:
by v podzemní se vydal pouť
a ve svůj čas že vytčeného cíle
za řekou musí dosáhnout.” –

Vězte, na stráni pod zeleným bo-
rem
kmen souzený již dozrává:
vysoký, mocný, beze větví skorém,
jen vršek čerstvý zůstává.

Zdali zvon také již je na své pouti?
Zdali včas cíle dospěje?
Kdo zprávy jisté může poskytnouti
a posílit naděje?

Aj, viděla jsem, an tu sedlák oře
na poli blíž Bystřice,
svou ranní píseň zpívaje v pokoře:
„Ó bože, svatá Trojice!”

Tu divný odpor orání překazil,
z brázdy se vymklo ruchadlo:
„Ký ďábel z pekla mi tu co
přimrazil?
Bodejž se i s ním propadlo!”

Tak oráč zaklel, a do prohlubení
zapadal pronikavý hlas –
zlatého zvonu žalostné zaznění:
„Ach ještě není, není čas!”

Ach ještě není, ještě čas tu není,
však přichyl ucho k zemi blíž
a pod kořeny jedle z dále znění
zlatého zvonu uslyšíš.

*

Nenaříkejte, neštěstí a osud
že vás tak tvrdě potkaly,
však naříkejte, že jste jimi posud
rozumnější se nestali!

Aj, vidím hóru nad jiné zvýšenou –
 hora ta dobre známa vám –
 bujnými sady kolem otočenou,
 a na té hoře boží chrám.

Avšak do chrámu branou chodí
trojí
a trojí vycházejí zas;
slyšte a vězte, toto psáno stojí,
a v srdci složte věští hlas:

„Darmo nadějí kojíte se planou,
nezbudete svých psot a bíd,
dokavad jednou chodívati branou
nebude tvrdý český lid!”

Kdos uši dostal, abyjima slyšel,
 proč si je palcem zacpáváš?
 A komu rozum z vysokosti přišel,
 proč po něm nohou šlapáváš?

Tisíc let ušlo, co své milé syny
svornosti učil Svatopluk,
však neproniknul dotud, do hodiny,
moudrého slova zlatý zvuk!

*

Na prahu stála zmlíeně své lázně,
patřila v smutný třícní proud;
četla tam slova naděje i bázně:
svě milě země tajný soud.

„Vidím požáry a krvavé boje,
ostřý meč tebe probode,

vidím tvou bídu, pohanění tvoje;
však ne zoufej, můj národe!”

Tu jí dvě panny, stojíce po boku,
zlatou kolebku podaly;

Neb takto v knihách osudu je
psáno,

slyšte a vezte slova Libušina –
já slyšela její věští hlas:

„Tuto spočítej, ližko mého syna,
až povolám tě někdy zas!

Z temného lina hlubokého moře
povstane nový, mladý svět;

široké lpy v mém otcovském dvoře
ponesou zase vonný květ.

Smutné osemi vzkrísí těžký přival,
z noci se zrodí jasný den:

a národ, kterýž prve slavný býval,
ten bude opět oslaven.

Tehda na světlo ze propasti řeky
zlatá kolebka vyplyne,

a země spása, souzená před věky,
na ní co dítko spočine.”

*
Viděla jsem tebe, ližko blahosvatě,
znám tebe již, má hvězdo, znám,

však to mi ještě klidnou mysl mate,
kdy tebe opět uhlídám.

Léto za letem bez ustání běží,
zima za zimou ubháni;

divěra má však nepohnutě leží
a co rok roste doufání.

Když pak se léte z hloubi pod ska-
linou

nejeden nenavráť zpět
a když se zimě s veselou družinou

prolomí pod saněmi led,
vzdychávám: Ejhle, k pluku

Libušinu
přibýlo nových oudů zas!

Kdy přijde doba, kdež si odpocínu?
Ach ještě není, není čas!

Neb takto v knihách osudu je
psáno,

slyšte a vezte moji zvěst:
Až bude svítat ono blahé ráno,
vstanou i mrtví v jeho čest.

Tehda Libuše u velikém pluku
svě vojsko vodní postaví,
a vzhůru zvednouc mateřskou svou
ruku,

Viděla jsem kostel nad Orlicí řekou,
slyšela jsem jeho zlatý zvon,
prv než upřímnost českou sta-
rověkou

rozerval lýtých vášní shon.
Když pak utuchly v Čechách boží
ctnosti:
víra i láska s naději,
ukryl se kostel v země hlubokosti
a vody místo stápejl.

Však nezůstane věky věkův
v hrobě:
odtekouť jednou vody zas,
i vstane kostel v bývalé ozdobe
a zazní slavně zvonu hlas.

Slyšte a vezte, takto stojí psáno,
tak uloženo v osudi:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00																										
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P																																																																																																														

Kytice

Zemřela matka a do hrobu dána,
sirotky po ní zůstaly;
i přicházely každického rána
a matičku svou hledaly.

I zželelo se matce milých dětí;
duše její se vrátila
a vtělila se v drobnolistí kvítek,
jím mohly svou pokrýla.

Poznaly dítky matičku po dechu,
poznaly ji a plesaly;
a prostý kvítek, v něm majíc
útěchu,
mateřídouškou nazvaly. –

Mateřídouško vlasti naší milé,
vy prosté naše pověsti,
natrhal jsem tě na dávné mohyle –
komu mám tebe přinést?

Ve skrovnou já tě kytici zavážu,
ozdobně stužkou ovinu;
do širých zemí cestu ti ukážu,
kde příbuznou máš rodinu.

Snad se najde dcera mateřina,
jí mile dech tvůj zavoní;
snad že i najdeš některého syna,
jenž k tobě srdce nakloní!

Věštkyňě (úlomky)

Když oko vaše slzou se zaleje,
když na vás těžký padne čas,
tehda přináším větvici naděje,
tu se můj věští ozve hlas.

Nechtějte vážit lehce řeči mojí,
z nebeť přichází věští duch;
zákon nezbytný ve všem světě stojí
a vše tu svůj zaplatí dluh.

Řeka si hledá konce svého v moři,
plamen se k nebi temení;
co země stvoří, sama zase zboří:
avšak nic nejde v zmaření.

Jisté a pevné jsou osudu kroky,
co má se státi, stane se;
a co den jeden v své pochová toky,
druhý zas na svět vynese.

*

Viděla jsem muže na Bělině vodě,
praotce slavných vojvodů,
an za svým pluhem po dědině
chodě,
vzdělával země úrodu.

Tu přišli poslové od valného sněmu,
a knížetem jest oráč zván,
oblekli oděv zlatoskvoucí jemu,
a nedoorán zůstal lán.

Položil rádlo a propustil voly:
„Odkud jste vyšli, jděte zpět!”
a své bodadlo zarazil tu v poli,
aby pučilo v list i květ.

Pojala voly nedaleká hora –
podnes ji značí vody rmut;
a suchá holi lískovice kora
vydala trojí bujný prut.

A pruty vzkvétly a ovoce nesly:
leč dospěl jenom jich jeden;
druhé dva zvadly a ze stromu
klesly,
nevzkřísivše se po ten den.

Slyšte a vězte – nejsouť marné
hlasy,
vložte je pilně na paměť:
nastane doba, přijdou zase časy,
kdež obživne i mrtvá sněť.

Obě ty větve v ušlechtilém květu
vzmohou se šíře, široce
a nenadále ku podivu světu
přinesou blahé ovoce.

Tu přijde kníže ve zlatě a nachu,
aby zaplatil starý dluh,
a vyndá na svět ze smetí a prachu
Přemyslův zavržený pluh.

A z duté hory ven povolá voly
i zase k pluhu přiděje
a zanedbanou doorá tu roli
a zlatým zrnem zaseje.

I vzejde setí, jaře bude kvésti,
bujně se zaskví zlatý klas:
a s ním i vzejde země této štěstí
a stará sláva vstane zas.

*

Viděla jsem skálu nad řekou se
pnoucí,
na skále Krokův zlatý hrad;
okolo hradu květnatí palouci –
kněžny Libuše květný sad.

Pod hradem dole staveníčko milé –
kněžnina lázeň na řece;
viděla jsem kněžnu tváří ušlechtilé,
ve stříbroskvoucím obleče.

Poklad

I

Na pahorku mezi buky
kostelíček s věží nízkou;
z věže pak slyšeti zvuky
hájem a sousední viskou.
Není zvuk to zvonka jemný,
trávící se v blízké stráni:
dřevaté to rachot temný,
zvoucí lid do chrámu Páně.
A tu z visky k boží slávě
vzhůru běží zástup hojný:
veský lid to bohabojný,
a dnes Velký pátek právě.
V chrámě truchlo: hole stěny;
oltář černá rouška kryje,
na rousce kříž upevněný;
v kůru zpívají pašije.
A hle, co se bělá v lese,
v černém lese za potokem
Nějaká to veská žena,
ama v náručí cos nese.
I jde rychlým žena krokem,
svátečně jsouc oblecena,
tam tou stráň za potokem –
pacholátko malé nese.
Běží žena, dolů běží,
pospíchá do chrámu Páně:
tu nablízku lesní stráň
kostel na pahorku leží.
A v úvale ku potoku
náhle ubystřuje kroků;
neb jak větrík volně věje,
z kostela slyšeti pěni:
v kůru tam se právě pěje
Křista Pána umučení.
Běží, běží podle skály:
„Co to? Mám-li věřit oku?
Což mě moje smysly šálí?“

Stane, ohlíží se kolem –
rychle kroky zpět obrací,
stane zase, zas se vrací –
„Tam ten les, a zde ty klesty,
tamto vede cesta polem –
vzdýt jsem nezbloudila z cesty!
Bože, co se se mnou děje!
Což zde nejsem u kamena?
Jaka se tu stala změna!“
Zase stojí, zase spěje,
celá jsoucí udivena,
oči rukou si protírá,
o krok blíže se ubírá:
„Bože, jaká to tu změna!“

Tu, kde z divokého klestu,
od kostela tři sta kroků,
veliký čněl kámen v cestu,
co se nyní jeví oku?
Jeví se tu ženě, jeví
vchodem vršek otevřený –
vysvětliti sobě neví –
kámen v cestu postavěný,
postavena celá skála
jak by od věků zde stála.
Jeví se tu, jeví ženě
chodba pod zemí, co síně
vyklenutá ve křemeně;
a tam, klenba kde se trátí,
ve tmavém pahorku klíně,
jakýs plamen znamenatí.
I horí to jasnoběle,
jako v noci svit měsíčka;
zaplává rudoskvěle,
jak by západ to sluníčka.
I vidouc to žena žasne
a ke vchodu až pokročí,
a zastíně dlami očí,
hledí v ono místo jasné.
„Bože, jak se to tam svítí!“
Oči rukou si protírá,
o krok blíže se ubírá:

Dcerina kletba

Což jsi se tak zasmušila,
dceru má
což jsi se tak zasmušila?
Vesela jsi jindy byla,
nyní přestal tobě smích!

„Zabíla jsem holoubátko,
matko má,
zabíla jsem holoubátko –
opuštěné jedinátko –
blíle bylo jako sníh!“

Holoubátko to nebylo,
dceru má,
holoubátko to nebylo –
líčko se ti proměnilo
a potrhán je tvůj vzhled!

„Och, zabíla jsem děťátko,
matko má,
och, zabíla jsem děťátko,
svě ubohé zrozenátko –
žalosti bych posla hned!“

A co mniáš učiniti,
dceru má,
a co mniáš učiniti,
kterak vinnu napraviti
a smířiti boží hněv?

„Půjdu hledat květu toho,
matko má,
půjdu hledat květu toho,
kterýž snímá viny mnoho
a vzbouřenou chladi krev.“

A kde najdeš toho květu,
dceru má,
a kde najdeš toho květu
po všem široširém světě,
v které roste zahrádce?

„Tam za branou nad vršíkem,
matko má,
tam za branou nad vršíkem,
na tom sloup se hřebíkem,
na konopné oprátce!“

A co vzkážeš hochu tomu,
dceru má,
a co vzkážeš hochu tomu,
jeňz chodíval k nám do domu
a s tebou se těšival?

„Vzkazují mu požehnaní,
matko má,
vzkazují mu požehnaní –
červa v duši do skonání,
že mi zrádně mluvíval!“

A co necháš svoji matce,
dceru má,
a co necháš svoji matce,
jež tě milovala sladce
a draze tě chovala?

„Kletbu zůstavuji tobě,
matko má,
kletbu zůstavuji tobě,
bys nenašla místa v hrobě,
žeš mi zvůli dávala!“

„Jak se to tam divně svítí!
Co to asi může býti?“
Dále jíti však se bojí,
hledíc tam, a venku stojí.
A co váhá a co stojí,
v klenbu patříc neustále,
mizí bázeň za pohledem,
zvědavost ji pudí předem,
a žena se běře dále.
Krok za krokem – a vždy dále
mocně ji to jíti pudí;
krok za krokem – a ve skále
jen se spící ohlas budí.
A čím dál přichází žena,
stále divná roste záře.
Již již končí se sklepení;
avšak žena omráčena
rukou zakrývá si tváře,
přímo patřit možné není.
Vidí, vidí – co zde vidí,
kdy to viděl který z lidí?
Tolik krásy, tolik blesku
mní uzříti jen v nebesku!

Dvěře tu jsou otevřeny
do nejskvělejšího sálu;
zlatem jen se svítí stěny,
strop rubíny vyložený,
pod ním sloupy ze křišťálu.
Z obojí pak strany dveří
na podlaze mramorové –
kdo neviděl, neuvěří –
hoří, hoří dva ohňové;
dva ohňové tuto hoří,
nic jich blesku neumoří:
nade stříbrem po levici
lunou oheň vzhůru plane,
nade zlatem po pravici
sluncem pláti neustane.
Planou ohně, jízba plane,
obalena září jasnou;
a dokud tu poklad stane,
plamenové nevyhasnou,

nic jich blesku neumoří.

Na prahu tu žena stojí,
celá stojí oslepena;
očí pozdvihnout se bojí,
nemůž zříti do plamena.
Na levici dítě nese,
pravou levé mne si oko;
a když trochu ohlédne se,
osmělí a vzpamatuje,
vzdychne sobě přehluboko
a tak v duši své rokuje:
„Milý bože, co já zkusím
na tom světě nouze, hladu!
Bídně život chránit musím –
a zde tolik těch pokladů!
Tolik stříbra, tolik zlata
v podzemní tu leží skrejši!
Jenom hrstku z té hromady –
a já byla bych bohata,
a byla bych nejšťastnější,
já i moje dítě tady!”

A co myslí a co stojí,
ohroženější se stane;
svatým křížem se ozbrojí
a jde, kde to běle plane.
Jde a stříbra kousek zdvihne,
avšak zase tam položí;
zdvihne zas a je prohlíží,
jeho blesk a jeho tíži –
a zdali je zas položí?
Ne, již v klíně jí se mihne.
A zdařením tím smělejší:
„Jistě toto prst je boží,
poklad ukázal mi v skrejši,
chce, bych byla oblažena:
i zhřešiti bych musela,
bych jím pohrdnouti měla!”

Takto k sobě mluvíc žena,
chlapce na zem z ruky složí,
klekne a klín rozestírá,

Vdala se za něj; blaze bydlila,
až i synáčka jemu povila.
Pán hody slaví, štěstí svého jist;
tu mu královský posel nese list.

„Můj věrný milý!” tak mu píše král,
„chci, abys zejtra ke službě mi stál;
chci, aby přijel každý věrný lech,
potřeba velká – všeho doma nech.”

Smutně se loučil s milou chotí svou,
jako by tušil svou nehodu zlou.
„A když mi strážcem nelze býti
tvým,
svou matku tobě strážci zůstavím.”

Špatně mu matka vůli plnila,
špatně manželku jeho střežila;
na nebi slunce – pobořena sín:
„Zhyn, paní noční, zhyn, obludo,
zhyn!”

Pán jede domů – dosti služby jest;
tu mu žalostná v ústřety jde věst:
„Tvé pacholátko již ti nežije
a po tvé paní – zvadlá lilie!”

„Ó matko, matko, ty hadice zlá,
čím ublížila tobě žena má?
Otrávil ji život mého květ:
bodež i tobě zčernal boží svět!”

Lilie
Umřela panna v době jarních let,
jako když uschne mladá růže květ;
umřela panna, růže v poupěti –
škoda jí, škoda v zemi ležeti!

„Nedávejte mne ve vsi na hřbitov,
tam bývá nátek srotků a vdov,
tam slzí horkých mnoho plynulo:
srdečko mě by hořem lhyulo.

Pochovajte mne v pod zelený les,
tam na mém hrobě kvěsti bude
vřes;

ptáčkové mi tam budou zpívat:
srdečko moje bude plesati.”
Nemini! ještě ani rok a den,
hrob její drobným vřesem
povlečen;
nepřišlo ještě ani do tří let,

na jejím hrobě vzácný květe květ.

Lilie bílá – kdo ji uviděl,

kazdého divný pojal srdce žel;
lilie vonná – kdo ji pocítil,
v každém se touhy plamen roznítil.

„Ho!, moje chaso, vraneho mi
stroji!
Chce mi se na lov pod zelenou
chvoj,
chce mi se na lov pod jedlový krov:
zda mi se, dnes že vzácný bude
lov!”

Halohou, halou! v chrtů postěkot,
přikop nepřikop – hopi! a plot ne-
plot:
pán na vraníku napřaženou braň
a jako šipka před ním bílá laň.

„Halohou, halou! vzácná moje zvěr,
nespasí tebe pole ani keř!”
Zdvíženo rámě, jež ji probíje –
tu místo laňky – bílá lilie.

Pán na lilii! hledí s údivem,
rámě mu kleslo, duch se tají v něm;
myslí a myslí – prsa dmou se výš,
vůni či touhou? Kdo mu rozumíš?

„Ho!, sluho věrný, ku práci se měj:
tu lilii mi oddud vykopej;
v zahrádě své chce tu lilii mít –
zda mi se, bez ní že mi nelze byti!

„Ho!, sluho věrný, důvěrníče můj,
tu lilii mi střež a opatruj,
opatruj mi ji plně v den i noc –
divná, podivná k ní mě pudí moc!”

Opatroval ji jeden, druhý den;
pán její vnaudou divně přelázen.
Leč noci třetí, v plně luny svit,
pospíchá sluha pána probudit.

„Vstávej, pane můj, chyba v od-
kladě:
tvá lilie se vlačí po sadě;
pospěš, nemeškej, pravýť nyní čas:
tvá lilie si divný vede hlas!”

„Životem vratkým smutná životím,
co v poli rosa, co na řece dým:
jasně slunečný svitne paprsek –
rosa i pára, i můj zhyne věk!”

„Nezhyne věk tvůj, tuť důveru
mám;
před sluncem jistou ochranu ti
dám:
zdi pevně budou tvoji zástitou,
ač, duše milá, budeš choti mou.”

chutě z hromady nabírá
a do klína stříbro skládá:
„jistě toto prst je boží,
jenž nás obohatit žádá!”
Běte, běte ze hromady –
klín již plný, sotva vstává,
ještě v sátek sobě dává,
tak ji mámi stříbra vnady!
A když již chce oddud jíti:
ach, zde ještě pacholete!
Jak je ke vsi tíží vzítí?

Pacholátko již dvoulete;
vysypati zase stěsti
nezdá se jí dobře býti;
oběho pak nemůž nésti.

A hle, stříbro matka nese!
Dítě se tu na ni třese:
„Mama! “volá, “mama, mama!”
chytajíc ji ručinkama.

„Mlč, synáčku, mlč, mlč, hochu,
počkej! tuto jenom trochu,
hned tu bude zase mamal!”

A již běží, siní běží,
hned se vrátí za ní leží;
jíz i sině za ní leží;
přes potok, po stráni k lesu

spěchá žena ve svém plesu.
A než malá usla chvíle,
prázdná zpátky zas pospíchá;
a ve potu, sotva dýchá,
stane zase již u cíle.

A jak vtr zlehka věje,
z kostela slyšeti pěni;
v klínu tam se právě pěje
Krista Pána umučeni.

A jak siní v jizbu spěje:
„Haha, mama, hahha, mamal!”
radosně se dítě směje,
potleskující ručinkama.

Nedbáte však matka na to,
běžíc ve stranu protějši:
kovu blesk je jí milější,
z kovu nejmllejší zlatu.
Klekně a klín rozestírá,
chutě z hromady nabírá
a do klína zlatu skládá.
Klín již plný, sotva vstává –
ještě v sátek sobě dává!
O jak jí tu srdce skáče,
jak je stěsti svému ráda!

A když zlatu matka nese,
dítě se tu na ni třese,
třese a žalostně pláče:
„Mama, mama, ach, ach, mamal!”

chytajíc ji ručinkama.
„Mlč, synáčku, mlč, mlč, hochu,
počkej! jenom ještě trochu.”

A k dítěti se nakloní
a do klína rukou sáhne,
dva peníze ven vytáhne,
o peníz penízem zvoní:

„Hle hleď, co to má maminkal!
Cincin! slyšís, jak to cinká?”
Avšak dítě stále pláče –

A do klína opět sáhne,
plnou zláta hrst vytáhne,
vloží dítěti do klínka:

„Hle hleď, co ti dá maminkal!
Mlč, synáčku, mlč, mlč, hochu:
cincin! poslyš, jak to cinká!
Počkej! jenom ještě trochu,
hned se vrátí zas maminka.

Hře! si pěkně, hře! dítětko,
počkej! ještě jen drobátko.”

A již běží, siní běží,
na dítě se neohlíží;
a již sině za ní leží,

již se ku potoku blíží;
přes potok, po stráni v plesu
drahý poklad nese k lesu,
a již stojí s ním před chýží.

„Hoj, ty chýže, sprostá chýže,
brzy měj se dobře tady!
Co mě k tobě nyní víže?
Nenalézám v tobě vnady!
Půjdu pryč z těch tmavých lesů,
z té otcovské střechy chudě;
jinde štěstí své ponesu,
jinde moje bydlo bude!
Půjdu, půjdu z toho kraje,
radostná mi odtud cesta,
půjdu, když mi štěstí zraje,
do velkého půjdu města;
koupím sobě země, hrady,
co paní mě budou ctíti:
měj se dobře, chýžko, tady,
nebudu já v tobě žít!

Nejsem již ta chudá vdova,
péči nesouc v noci ve dne:
ejhle v klínu“ – na ta slova
s potěšením tam pohledne. –
Ó kéž byla nepohledla!
Leknutím tu celá zbledla,
leknutím se třese celá,
div na místě neomdlela.
Vidí, vidí – ha, co vidí,
sama tomu sotva věří!
Do zpukřelých vrazí dveří,
vrazí, kde truhlice byla,
v kterou stříbro uložila.
Strhne víko – ha, co vidí!
Pro vši víru dobrých lidí,
jaká opět nová rána!
Místo stříbra jen – kamení,
v šátku pak a ve svém klínu,
ó přehrozné to mámení,
místo zlata – samou hlínu!
Čáka všecka rozšlapána! – –

Nehodnatě štěstí byla,
požehnání neužila.

II

A když takto rozdrčeně
s bolestí tu ztrátu nese,
probodne to srdce ženě,
vzkřikne s hrůzou vyděšeně,
vzkřikne, a se chýže třese:
„Ach dítě, mé dítě drahé!
Dítě drahé – drahé – drahé!“
zahučelo v hustém lese.

A ve hrozném předtušení
běží žena – ach neběží,
letí, letem ptáka letí,
lesem, strání ji viděti,
tam, kde klamně našla jmění,
k vršku, na něm kostel leží.

Od kostela větrík věje,
copak neslyšeti pění? –
Krista Pána umučení
v kůru tam se již nepěje.

A když přišla ke sklepení,
haha, jaké pohledění!
Haha, z divokého klestu
tři sta kroků od kostela
veliký ční kámen v cestu!
A kde síně? – Ta zmizela!
Zmizela, i v cestě skála,
jak by nikdy zde nestála.

Ha, jak se tu žena léká,
jak se děsí, volá,
hledá, jak po tom pahorku těká,
těmi klesty, na smrt bledá!
Ha, ty zraky zoufanlivé,
ústa siná nad mrtvolu!
Hle, jak přes to křoví divé
běží – pádí tamto k dolu!

Večer lehne zdráva, svěží,
v noci tělo mrtvo leží,

ani ruchu, ani sluchu,
ni zdání o jejím duchu;

studené jest její tělo,
jak by zpráchnivěti chtělo.” –

Kterak nemá mrtva býti,
když má jen půl živobyť?

Ve dne s tebou živa v domě,
v noci duše její v stromě.

Jdi k potoku pod oborou,
najdeš vrbu s bílou korou;

žluté proutí roste na ní:
s tou je duše tvojí paní!” –

„Nechtěl jsem já paní míti,
aby s vrbou měla žíti;

paní má ať se mnou žije
a vrba ať v zemi hnije.” –

Vzal sekeru na ramena,
uťal vrbu od kořena;

padla těžce do potoka,
zašuměla od hluboka,

zašuměla, zavzdychala,
jak by matka skonávala,

jak by matka umírajíc,
po dítěti se ohlédajíc. –

„Jaký shon to k mému domu?
Komu zní hodinka, komu?” –

„Umřela tvá paní milá,
jak by kosou sřata byla;

zdráva chodíc při své práci,
padla, jako strom se skácí;

zavzdychala umírajíc,
po dítěti se ohlédajíc.” –

„Ó běda mi, běda, běda,
paní zabil jsem nevěda,

a z děťátka v tuž hodinu
učinil jsem sirotinu!

Ó ty vrbo, vrbo bílá,
což jsi ty mne zarmoutila!

Vzalas mi půl živobyť:
co mám s tebou učiniti?” –

„Dej mne z vody vytáhnouti,
osekej mé žluté proutí;

dej prkének nařezati,
kolébku z nich udělati;

na kolébku vlož děťátko,
ať nepláče ubožátko.

Když se bude kolébati,
matka bude je chovati.

Proutí zasad' podle vody,
by nevzalo žádné škody

Až doroste hoch maličký,
bude řezat píšťaličky;

na píšťalku bude pěti –
se svou matkou rozprávěti!”

Mocné slovo ohni kaže,
 Mocné slovo ohni kaže,
 skálu zdrťí, draka sváže.
 Jasnou hvězdu strhne z nebe:
 slovo mocné zhojí tebe.“ –
 „O pane můj, milý pane,
 nechťej dbáti řečí plané.
 Co souzeno při zrození,
 tomu nikdež léku není.
 Co sudice komu kaže,
 slovo lidské nerozváže!
 Ač bezducha na svém loži,
 vždy jsem přece v moci boží.
 Vždy jsem přece v boží moci,
 jenž mne chráni každé noci.
 Ač co mrtvé mi je spáti,
 ráno duch se zase vrátí.
 Ráno zdráva vstáti mohl:
 protož poruč pánu bohů!“ –
 Darmo, paní, jsou tvá slova,
 pán ůmysl jiný chová.
 Sedi babka při ohnisku,
 měří vodu z misky v misku,
 dvanáct misek v jedné řadě.
 Pán u baby na poradě.
 „Slyšís, matko, ty Víš mnoho:
 víš, co potkati má koho,
 víš, kde se či nemoc rodí,
 kudy smrtná žena chodí.
 Pověz ty mi zjevně nyní,
 co se s mojí paní činí?“

Běda, běda! Zde to není!
 Tělo klestím rozervané,
 nohy trním probodané –
 darmo všechno klopotění,
 vchodu již nalezti není!
 A znovu se žena děsí,
 úzkost hrozná jí uchvátí:
 „Ach, kdo mně mé dítě vrátí!
 Ach mé dítě, kde jsi, kde jsi?“ –
 „Tu pod zemí jsem, hluboko!“
 hlas tichounký větrem šumí,
 nespáti mne žádá oko,
 ucho mi neporozumí.
 Blaze tu pod zemí, blaze,
 beze jídla, beze pití,
 na mramorové podlaze,
 ryzí zláto v klinku míti!
 Noc a den se nestřídají!
 nikdy nejdou spat očínka:
 hraji si tu pěkně, hraji –
 cínem! slyšís, jak to cínká?
 Avšak žena znovu hledá –
 darmo, a znovu se děsí,
 zoufale se na zem vrhá,
 vlasy sobě z hlavy trhá,
 zkrvavena, na smrt bleďá:
 „Ach běda mi! Běda, běda!
 Ach mé dítě, kde jsi, kde jsi?
 Kde tě najdu, dítě drahé?!”
 Dítě drahé – drahé – drahé!“
 blízkými to hučí lesy.
 III
 Mlne den, i druhý mine,
 dnuv v týden se obrátí,
 z týdnů měsíc se vyvine,
 a i léto počne pláti.
 Na pahorku mezi buky
 kostelíček s věží nízkou;
 Uplynulo léto celé,
 jeseň, zima uplynula –
 nezmírněno v srdci žele,

slza v oku nezhylnula.
I když výše slunce stálo,
rozehrávši zemi znova,
úst k úsměchu nerozhřálo,
stálet ještě pláče vdova.

IV

A slyš, shůry mezi buky,
z kostelíčka s věží nízkou,
rachotící slyšet zvuky
hájem a sousední vískou.
A hle, vzhůru k boží slávě
běží z vísky zástup hojný,
veský lid to bohobojný –
a dnes Velký pátek právě.

Jemně jarní větřík věje,
větrem pak slyšeti pění:
v kostele se zase pje
Krista Pána umučení.

A tou strání ku potoku
žena od lesa se blíží.
Co zdržuje dnes ji v kroku? –
Ach, památka dne a roku
hořem kroky její tíží!
Blíží, blíží se znenáhla,
a již skály té dosáhla.

A hle, co se jeví oku?
Tu, kde z divokého klestu,
od kostela tři sta kroků,
veliký čněl kámen v cestu,
vchodem vršek otevřený,
kámen v cestu postavený,
kámen i ta celá skála,
jak by tak od věků stála.

A žena se toho leká,
hrůzou se jí vlasy ježí:
celou tíží na ní leží
zármutek a vina její.
I děsí se – však nečeká,

a ve strachu a v naději
skokem síní známou běží,
síní jdoucí pode skálu.

A hle, dvěře otevřeny
do nejskvělejšího sálu;
zlatem jen se svítí stěny,
strop rubíny vyložený,
pod ním sloupy ze křišťálu.
A z obojí strany dveří
na podlaze mramorové
plápolají dva ohňové:
nade stříbrem po levici
lunou oheň vzhůru plane,
nade zlatem po pravici
sluncem pláti nepřestane.

A žena se s hrůzou blíží
a ve strachu a v naději
tu po jizbě se ohlíží.
Snad ji vábí stříbro, zlato? –
Ach, již ona nedbá na to!
„Haha, mama, haha, mama!“
Ejhle dítě, dítě její,
po celý rok oplakané,
potleskuje ručinkama!

Ale v ženě není dechu,
a hrůzou se celá třese,
a ve zoufanlivém spěchu
chopíc dítě do náručí,
dlouhou síní odtud nese.

A třesk, třesk! huhu! to hučí
jí v patách ve vrchu klíně;
praskot hrozný, víchru skučí,
zem se třese, hluk a lomož –
jí v patách se boří síně!
„Ach, rodičko boží, pomoz!“
v úzkosti tu volá žena,
zpět pohlédnouc poděšena.

A hle! jaká zase změna!

„Nikam nechod', dcero moje,
zradu kuje vodní vrah;
ač že péči máš o dítě,
mně o tebe větší strach.
Vari, vrahu, do jezera,
nikam nesmí moje dcera;
a pláče-li tvé děťátko,
přines je sem na náš práh.“

Na jezeře bouře hučí,
v bouři dítě nařiká;
nárek ostře bodá v duši,
potom náhle zaniká.
„Ach matičko, běda, běda,
tím pláčem mi krev usedá;
matko má, matičko zlatá,
strachuji se vodníka!“ –

Něco padlo. – Pode dveřmi
mok se jeví – krvavý;
a když stará otevřela,
kdo leknutí vypraví!
Dvě věci tu v krvi leží –
mráz po těle hrůzou běží:
dětská hlava bez tělíčka
a tělíčko bez hlavy.

Učín mne radš kamenem
bez myslí a citu,
by mi věčně žel nebylo
slunečního svítu!“ –

„Rád bych, ženo, rád bych já
větil tvému slovu;
ale rybka v širém moři –
kdo ji lapi znovu?“

Nezbráňoval bych ti já
k matce tvoji chůze;
ale liché myslí ženské
obávám se tuze!

Nuže – dovolím ti já,
dovolím ti z důli;
vsak poručím, ať mi věrně
splníš moji vůli.

Neobjíměj matky své,
ani duše jiné;
sic pozemská tvoje láska
s nezemskou se míne.

Neobjíměj nikoho
z rána do večera;
před klekáním pak se zase
vrátíš do jezera.

Od klekání do klekání
dávám lhůtu tobě;
avšak mi tu na jistotu
zůstavíš to robě.”

IV

jaké, jaké by to bylo
bez slunečka podletí?
jaké bylo by shledání
bez vroucného objetí?

A když dcera v dlouhém čase
matku svou obejmě zase,
aj, kdo může za zlé mti!
laskavěmu dítěti?

Celý den se v pláči těší
s matkou žena z jezera:
„Sbohem, má matičko zlatá!
Ach, bojíš se večera!“ –
„Neboj se, má duše drahá,
nic se neboj toho vraha;
nedopusťm, by tě v moci měla
vodní příšera!“ –

Přišel večer. – Muž zelený
chodí venku po dvore;
dvěře klinem zastřeň,
matka s dcerou v komoře.
„Neboj se, má drahá duše,
nic ti neuškodí v suše,
vrah jezerní nemá k tobě
žádné moci nahore.“ –

Když klekání odzvonili,
buch buch! venku na dvěře:
„Pojď již domů, ženo moje,
nemám ještě večere.“ –
„Vari od našeho prahu,
vari pryč, ty lstivý vrah,
a co dřív jsi večeríval,
večer zase v jezere!“ –

O půlnoci buch buch! zase
na ty dvěře zpukřele:
„Pojď již domů, ženo moje,
pojď mi ustlat postele.“ –
„Vari od našeho prahu,
vari pryč, ty lstivý vrah,
a kdo tobě prve stlával,
ať ti zase ustele!“ –

A potětí buch buch! zase,
když se šetlí ranní svit:
„Pojď již domů, ženo moje,
dítě plače, dej mu pít!“
„Ach matičko, muka, muka –
pro děťátko srdce puká!
Matko má, matičko zlatá,
nech mne, nech mne zase jít!“ –

Ticho všecko, a tu z klestu
veliký ční kámen v cestu;
vše jak jindy spřádáno,
po vchodu památky není:
práve nyní dozpíváno
Krista Pána umučení.

Starzec mnoho pamatuje,
mnohoť i dozrálo hrobu,
avšak lid si ukazuje
ještě místa po tu dobu.

A když večer pohromadě
mládež za mrazu sedává,
rád starček povídává
o vdově a o pokladě.

leba čelo, ručky, rtíky,
a zas k nadřám je prtitiská,
jak celá v rozkoj plyne!
A hle, co se v klínku blýská?
Co to znělo? – Ryzí zlato!
To zlato, jež loni byla,
aby dítě si pohrálo,
jemu v klínek položila.
Avšak ženu vábí málo,
co ji tolik hore stálo!
Stáloť ji, ach, slzi mnoho;
leč děkujíc bohu za to,
touže drahé tiskne děcko.
Horceť zakusila toho:
žetě velmi málo zlato,
avšak dítě nade všecko!

V

Svatební košile

Již jedenáctá odbila,
a lampa ještě svítila,
a lampa ještě hořela,
co nad klekadlem visela.

Na stěně nízké světničky
byl obraz boží rodičky,
rodičky boží s děťátkem,
tak jako růže s poupátkem.

A před tou mocnou světicí
viděti pannu klečící:
klečela, líce skloněné,
ruce na prsa složené;
slzy jí z očí padaly,
čelem se nádra zdvihaly.
A když slzička upadla,
v ty bílé nádra zapadla.

„Žel bohu, kde můj tatíček?
Již na něm roste trávníček!
Žel bohu, kde má matička?
Tam leží – podle tatíčka!
Sestra do roka nežila,
bratra mi koule zabila.

Měla jsem, smutná, milého,
život bych dala pro něho!
Do ciziny se obrátil,
potud se ještě nevrátil.
Do ciziny se ubíral,
těšil mě, slzy utíral:
„Zasej, má milá, zasej len,
vzpomínej na mne každý den,
první rok přádlu hledívej,
druhý rok plátno polívej,
třetí košile vyšívej:
až ty košile ušiješ,
věneček z routy poviješ.“

Již jsem košile ušila,

již jsem je v truhle složila,
již moje routa v odkvětě,
a milý ještě ve světě,
ve světě šírém, širokém,
co kámen v moři hlubokém.
Tři léta o něm ani sluch
živ-li a zdrav – zná milý bůh!

Maria, panno přemocná,
ach budiž ty mi pomocna:
vrať mi milého z ciziny,
květ blaha mého jediný;
milého z ciziny mi vrať –
aneb život můj náhle zkrat:
u něho život jarý květ –
bez něho však mě mrzí svět.
Maria, matko milosti,
buď pomocnicí v žalosti!“

Pohnul se obraz na stěně –
i vzkřikla panna zděšeně;
lampa, co temně hořela,
prskla a zhasla docela.
Možná, žeť větru tažení,
možná i – zlé že znamení!

A slyš, na záspí kroků zvuk
a na okénko: ťuk, ťuk, ťuk!
„Spíš, má panenko, nebo bdíš?
Hoj, má panenko, tu jsem již!
Hoj, má panenko, co děláš?
A zdalipak mě ještě znáš,
aneb jiného v srdci máš?“

„Ach můj milý, ach pro nebe,
tu dobu myslím na tebe;
na tě jsem vždycky myslila,
za tě se právě modlila!“

„Ho, nech modlení – skoč a pojď,
skoč a pojď a mě doprovod;
měsíček svítí na cestu:
já přišel pro svou nevěstu.“

„Hajej, dadej, mé děťátko,
můj bezděčný synu!
Ty se na mne usmíváš,
já žalostí hynu.

Ty radostně vypínáš
ke mně ručky obě;
a já bych se radš viděla
tam na zemi v hrobě.

Tam na zemi za kostelem
u černého kříže,
aby má matička zlatá
měla ke mně blíže.

Hajej, dadej, synku můj,
můj malý vodníčku!
Kterak nemám vzpomínati
smutná na matičku?

Starala se ubohá,
komu vdá mne, komu,
však ani se nenadálá,
vybyla mne z domu!

Vdala jsem se, vdala již,
ale byly chyby:
starosvati – černí raci,
a družičky – ryby!

A můj muž – bůh polituj!
mokře chodí v suše
a ve vodě pod hrnečky
strádá lidské duše.

Hajej, dadej, můj synáčku
s zelenými vlásky!
Nevdala se tvá matička
ve příbytek lásky.

Obluzena, polapena
v ošemetné sítě,
nemá žádné zde radosti
leč tebe, mé dítě!“ –

„Co to zpíváš, ženo má?
Nechci toho zpěvu!
Tvoje píseň proklatá
popouzí mne k hněvu.

Nic nezpívej, ženo má!
V těle žluč mi kyne:
sic učiním rybou tebe
jako mnohé jiné!“ –

„Nehněvej se, nehněvej,
vodníku, můj muži!
Neměj za zlé rozdrcené,
zahozené růži.

Mladosti mé jarý štěp
přelomil jsi v půli;
a nic jsi mi po tu dobu
neučinil k vůli.

Stokrát jsem tě prosila,
přimlouvala sladce,
bys mi na čas, na kratičký,
dovolil k mé matce.

Stokrát jsem tě prosila
v slzí toku mnohém,
bych jí ještě naposledy
mohla dátí sbohem!

Stokrát jsem tě prosila,
na kolena klekla;
ale kůra srdce tvého
ničím neobměkla!

Nehněvej se, nehněvej,
vodníku, můj pane,
anebo se rozhněvej,
co díš, ať se stane.

A chceš-li mne rybou míti,
abych byla němá,
učiň mne radš kamenem,
jenž paměti nemá.

Na topole nad jezerem
sedl vodník podvěrem:
„Svit, měsíčku, svit,
ať mi sijí nit.
Siju, siju si botičky
do sucha i do vodičky:
svit, měsíčku, svit,
ať mi sijí nit.
Dnes je čtvrtek, zejtra pátek –
siju, siju si kabátek:
svit, měsíčku, svit,
ať mi sijí nit.”

„Svit, měsíčku, svit,
ať mi sijí nit.
Zelené šaty, botky rudé,
zejtra moje svatba bude:
svit, měsíčku, svit,
ať mi sijí nit.”
II

„Svit, měsíčku, svit,
ať mi sijí nit.”

Neveselý truchlivý
jsou ty vodní kraje,
kde si v trávě pod lekněm
rybka s rybkou hraje.
Tu sluměčko nezahřívá,
větrík nezavěje:
chlادno, ticho –
jako žel v srdci bez naděje.

Neveselý truchlivý
jsou ty kraje vodní;
v poloutmě a v polousvětle
mine tu den po dni.
Dvůr vodníkův prostřanný,
bohatsví v něm dosti;
však bezděky jen se v něm
zastavují hosti.

Pery jsem tobě vybitřala,
bíl jsem tebe oblékala,
v sukničku jako z vodních pěn:
nepoch, dceruško, k vodě ven.
Bíl šatíčky smutek tají,
v perách se slzy ukrývají,
a pátek nešťastný je den,
nepoch, dceruško, k vodě ven.”

„Ach proboha, ach co pravíš?
Kam bychom šli – tak pozdě již!
Vtr burácí, pustá noc,
počkej jen do dne – není moc.”

„Ho, den je noc, a noc je den –
ve dne mě oči tlačí sen!
Dřív než se vzbudí kohouti,
musím tě za svou pojmuti.
Jen neprodílevej, skoč a pojď,
dnes ještě budeš moje choť!”
Byla noc, byla hluboka,
měsíček svítil z vysoka
a ticho, pustó v dědině,
vitr burácel jediné.

A on tu napřed – skok a skok,
a ona za ním, co jí krok.
a ona za ním, co jí krok.
Po šípkoví a po skali
ty bílé nohy slapaly;
a na hlozi a křemeni
zůstalo krve znamení.
“Pěkná noc, jasná – v tento čas
mrtví s živými chodí zas;
a nezlí zvis, jsou tobě blíž –
má milá, nic se nebojíš?”

“Pěkná noc, jasná – v tu dobu
vstávají mrtví ze hrobů,
a nezlí zvis, jsou tobě blíž –
má milá, nic se nebojíš?”
“Což bych se bála? Tys se mnou,
a oko boží nade mnou. –
Pověz, můj milý, řekni přec,
živ-li a zdřáv je tvůj otec?
Tvůj otec a tvá milá máť,
a ráda-li mě bude znát?”

“Moc, má panenko, moc se ptáš,
jen honem pojd’ – však uhlídáš.
Jen honem pojd’ – čas nečeká,
a cesta naše daleká.
Vodník sedí mezi vraty,
spravuje své síte
a ženuška jeho mladá
chová malé dítě.

“Nesu si knížky modlíci.”
“Zahod’ je pryč, to modlení

je těžší nežli kamení!
Zahod’ je pryč, ať lehce jdeš,
jestli mi postačíti chceš.”

Knížky jí vzal a zahodil,
a byli skokem deset mil.
A byla cesta výšinou,
skalami, lesní pustinou;
a v rokytí a v úskali
divoké feny stěkaly;
a kulich hlásal pověsti:
žetě nablízku neštěstí. –

“Pěkná noc, jasná – v tento čas
mrtví s živými chodí zas;
a nezlí zvis, jsou tobě blíž –
má milá, nic se nebojíš?”
“Což bych se bála? Tys se mnou,
a ruká Páně nade mnou. –
Pověz, můj milý, řekni jen,
jak je tvůj domek upraven?
Čistá světnička? Veselá?
A zdali blízko kostela?”

“Moc, má panenko, moc se ptáš,
však ještě dnes to uhlídáš.
Jen honem pojd’ – čas utíká,
a dálka ještě velika.
Co mas, má milá, za pasem?”
“Růženec s sebou vzala jsem.”
“Ho, ten růženec z kłokoci
jako had tebe otočí!
Zuží tě, stáhne tobě dech:
zahod’ jej pryč – neb máme spěch!”

Růženec popad, zahodil,
a byli skokem dvacet mil.

A byla cesta nížinou,
přes vody, luka, bažinou;
a po bažině, po sluji
modrá světélka laškují:
dvě řady, devět za sebou,
jako když s tělem k hrobu jdou;
a žabí havěť v potoce
pohřební píseň skřehoce. –

A on vždy napřed – skok a skok,
a jí za ním již slábne krok.
Ostřice dívku ubohou
břitvami řeže do nohou;
a to kapradí zelené
je krví její zbarvené.

„Pěkná noc, jasná – v tu dobu
spěchají živí ke hrobu;
a nežli zvíš, jsi hrobu blíž –
má milá, nic se nebojíš?“

„Ach nebojím, vždyť tys se mnou,
a vůle Páně nade mnou!
Jen ustaň málo v pospěchu,
jen popřej málo oddechu.
Duch slábne, nohy klesají,
a k srdci nože bodají!“

„Jen pojd' a pospěš, děvče mé,
však brzo již tam budeme.
Hosté čekají, čeká kvas,
a jako střela letí čas. –
Co to máš na té tkaničce
na krku na té tkaničce?“

„To křížek po mé matičce.“

„Hoho, to zlato proklaté
má hrany ostře špičaté!
Bodá tě – a mě nejinak,
zahod' to, budeš jako pták!

Křížek utrh a zahodil,
a byli skokem třicet mil. –

Tu na planině široké
stavení stojí vysoké;
úzká a dlouhá okna jsou,
a věž se zvonkem nad střechou.

„Hoj, má panenka, tu jsme již!
Nic, má panenka, nevidíš?“

„Ach proboha, ten kostel snad?“

„To není kostel, to můj hrad!“

„Ten hřbitov – a těch křížů řad?“

„To nejsou kříže, to můj sad!
Hoj, má panenka, na mě hled'
a skoč vesele přes tu zeď!“

„Ó nech mne již, ó nech mne tak!
Divý a hrozný je tvůj zrak;
tvůj dech otravný jako jed,
a tvoje srdce tvrdý led!“

„Nic se, má milá, nic neboj!
Veselo u mne, všeho hoj:
masa dost – ale bez krve,
dnes bude jinak poprvé! –
Co máš v uzlíku, má milá?“

„Košile, co jsem ušila.“

„Netřeba jich víc nežli dvě:
ta jedna tobě, druhá mně.“

Uzlík jí vzal a s chechtotem
přehodil na hrob za plotem.
„Nic ty se neboj, na mě hled'
a skoč za uzlem přes tu zeď.“

„Však jsi ty vždy byl přede mnou,
a já za tebou cestou zlou;
však jsi byl napřed po ten čas:
skoč a ukaž mi cestu zas!“

Zdělil se mládenec a znamením
kříže
znamená se jednou, po druhé a
třetí,
a jak vyplašené z hnízda ostríže,
nehledaje cesty, nevida obtíže,
přímo ze skály houštím dolů letí
a zkrvavený od ostrých snětí
na zemi padne k stařečkovi blíže.

„Ach pane, pane, zle je v tomto
lese:
košatá jabloň na skále, na pláni,
a jabloň na jaře zralé plody nese,
a pařez veliký trhati je brání.
A ten pařez mluví, očima točí
a chytá ramenem, kdo k jabloni
kročí:
ach pane, d'áblovo tu jest pa-
nování!“

„Mýlíš se, synu můj, tuto milost
boží
své divy činí – budiž jemu sláva!
Vidím, že pouť moje již se do-
konává,
rádo se tělo mé v zemi této složí! –
Ještě mi posluž naposled, můj
synu,
doved' mne nahoru, na skalnou pla-
ninu.“

Učinil tak jinoch: napřed cestu
klestí,
a potom stařečka po ní musil nésti.

–
A když již přišli nahoru k jabloni,
aj, tu se pařez ke stařečku kloní,
vztahuje rámě vstříc a raduje se:
„Ach pane, pane můj, dlouhos
nepřicházel:
hle, tvá sazenice již ovoce nese,

ach utrhni, pane, však sám jsi
sázal.“ –

„Záhoři, Záhoři, pokoj budiž tobě:
pokoj ti přináším v poslední své
době!
Bez míry, bez konce jest milost
boží,
nás oba vytrhla pekelnému loži!
Propuť mne nyní ji, jakož i já tebe:
nechť se tu popel náš vedle sebe
složí,
a ducha nechť vezmou andělové
z nebe!“

„Amen!“ dí Záhoř. A v tom
okamžení
sesul se ve skrovnou prachu
hromádku;
a jen ostružina na holém kamení
zůstala státi, jemu na památku.

Zároveň i stařec mrtev na zem
klesá –
pouť jeho pozemská již dokonána!
–

I zůstal mládenec sám uprostřed
lesa,
by ještě vykonal vůli svého pána.

Leč nad hlavou jeho té samé chvíle
vznášejí se dvě holubice bílé;
v radostném plesu vznášejí se
vzhůru,
až i se vznesly k andělskému kůru.

v úřadě svém svatém povýšila jeho;
 a proto duše má dobrořečí Pánu.
 Revně jsem doufal v tebe, Hospo-
 dine:
 dej, ať tvá sláva na zemi spočine! –
 Synu můj, ziznim, ohledni se vůkol:
 tuším, že mi blízce najdeš
 občerstvení,
 aby byl dokonán můj život a úkol.“
 Odešel mládenec, v lesní zasel
 strany,
 zdali by kde našel pramen ucho-
 vaný.
 I dere se houštím, kraťáci dál a dále,
 až i se prodere k mechovitě skále.
 Ale tu náhle noha jeho stane
 a jako světluška večer létající
 leskne se podív v pékně jeho lci:
 divně neznámá vůně k němu vane,
 vůně nevýslovná, neskončeně
 vnady,
 jako by v rajske vstupoval sady.
 A když pak mládenec skrze hustě
 chvoji
 vzhůru se prodere a na skálu
 vkročí,
 vše nepodobnou vidí jeho oči:
 na hole skále strom košatý stojí,
 strom jablonový, v šíř se
 rozkládaje,
 na něm ovoce divně krásy zraje –
 jablka zlatá – a z nich se nese
 ta rajska vůně vůkol po všem lese.
 I zplesalo srdce v mládencovu těle
 a zrak jeho cílý jiskřil se vesele:
 „Ach jistě, jistě, buh dobrotvý
 stafečkoví k vůli tu své čím divy:
 pro posilu jemu – místo chladně
 vody –

pustá v lese skála rajske nese
 plody.“
 Ale jak s ochotou po jablku sáhne,
 tak s ulekutím ruku zas odtáhne.
 „Ty nech, netrhej – však jsi
 nesázeli!“
 hlas dutý, hluboký kaže jemu
 ztuhlá,
 blízky hlas, jako by ze země
 vycházel,
 neb nikde vůkol nevidětí druha.
 Jen patěz veliký stojí vedle něho,
 po něm ostružiny s mechem se ví-
 nou,
 a podal zbytky dubu prastareho,
 kmen rozdrčený s širon vyduťnou.
 Oběšel jinoch peň, prohlíží dutinu,
 obešel tu celou okolní krajinu:
 však ani stopy nalezti nemoha,
 že by tu kráčela kdy lidská noha,
 všude jen pouhou vidětí pustinu.
 „A snad se ucho mé obluzeno šálí?
 Snad zvíře divoké zatřvalo v dáli?
 Snad od vody v skále zvuk onen
 pocházel,“
 dí k sobě sám jinoch, a nedbaje
 zvuku,
 opět po jablku vztahuje ruku.
 „Ty nech, netrhej – však jsi
 nesázeli!“
 hlas dutý hrmotněji zapovídá zase.
 A když se mládenec ohlédl po
 hlase,
 hle, patěz veliký mezi ostružinou
 hýbatí se počne a z mechu se šinou
 dlouhá dvě ramena, k jinochu
 měřice,
 a nad rameny, jako smolné svíce
 v mlhavé noci, dvě červených očí
 zpod šedého mechu k němu se točí.

Skokem přeskočil ohradu,
 nic nepomyslí na zradu;
 skočil do výše sáhn pět –
 jí však již venku nevidět:
 jenom po blém obleku
 zablesklo se jest v útěku,
 a schřána její blízko dost –
 nenadál se zlý její host!
 Stojíť tu, stojí komora:
 mizoučké dvěře – závora;
 zavřily dvěře za pannou
 a závora jí ochrannou.
 Stavení skrovně, bez oken,
 měsic listami šeril jen;
 stavení pevně jako klec,
 a v něm na prkně – umřel.
 Hoj, jak se venku vzmáhá hluk,
 hrobových oblud mocný pluk;
 šumí a kolem klapají
 a takto píseň skuhrají:
 „Tělu do hrobu přisluší,
 běda, kdos nedbal o duši!“
 A tu na dvěře: buch, buch, buch!
 buráci zvenčí její druh:
 „Vstávej, umřelce, nahoru,
 odstreč mi tam tu závori!“
 A mrtvý oči otvírá,
 a mrtvý oči protírá,
 sbírá se, hlavu pozvedá
 a půlkolem se ohlédá.
 „Bože svatý, rač pomoci,
 nedej mne d'áblu do moci! –
 Ty mrtvý, lež a nevstávej,
 pánbůh ti pokoj věčný dej!“
 A mrtvý hlavu položiv,
 zamhouřil oči jako dřív. –

A tu poznovu – buch, buch, buch!
 silněji tlouče její druh:
 „Vstávej, umřelce, nahoru,
 otevři mi svou komoru!“
 A na ten hrmot a na ten hlas
 mrtvý se zdvihá z prkna zas
 a ráme ztuhle naměti
 tam, kde závora u dveří.
 „Spas duši, Kriste Ježíši,
 smiluj se v bídě nejvyšší –
 Ty mrtvý, nevstávej a lež;
 pánbůh tě potěš – a mne těži!“
 A mrtvý zas se položiv,
 natáhnul údý jako dřív. –
 A znova venku: buch, buch, buch!
 a paně mizí zrak i sluch!
 Vstávej, umřelce, hola hou,
 a podej mi sem tu živou!
 Ach běda, běda děvčeti!
 Umřlý vstává potřeti
 a velké, kaňě své oči
 na polounmrtvou otočí.
 „Maria Panno, při mně stůj,
 u syna svého oroduj!
 Nehodně jsem tě prosila:
 ach odpusť, co jsem zhrěšila!
 Maria, matko milosti,
 z té moci zlé mě vyprosti.“
 A slyš, tu právě nablízce
 kokrhá kohout ve výsce;
 a za ním, co ta dedina,
 všechna kohouti družina.
 Tu mrtvý, jak se postavil,
 pádem se na zem poválil,
 a venku ticho – ani ruch:
 zmizel dav, i zlý její druh. –

Ráno když lidé na mši jdou,
v úžasu státi zůstanou:
hrob jeden dutý nahoře,
panna v umrlčí komoře,
a na každičké mohyle
útržek z nové košile. –

Dobře ses, panno, radila,
na boha že jsi myslila
a druha zlého odbyla!
Bys byla jinak jednala,
zle bys byla skonala:
tvé tělo bílé, spanilé,
bylo by co ty košile!

„Kterak mám se káti? Viz tu na mé
holi
ty řady vrubův, co jich tu jest koli
–
spočti je, můžeš-li – ta známka
každá,
každý ten vrubek jest jedna
vražda!“ –

I zvedne poutník, k zemi se na-
kloně,
hůl Záhořovu – kmen mocné jab-
loně –
a zarazí ji v tvrdé skály téměř
jako tenký proutek do zorané země.

„Tu kleč přede svědkem svých
hrozných činů,
kleč ve dne v noci, ukrutný zlo-
synu!
Času nepočítej, nedbej žízně,
hladu,
jedno počítej svých zločinů řadu,
lituj a pros boha, aby smazal vinu.
Vina tvá jest velká, těká, bez
příkladu:
bez příkladu budiž i tvoje pokání,
a bez konce jest boží smilování!
Tu kleč a čekej – až se v jedné době
z milosti boží vrátím zase k tobě.“

Takto dí poutník, a jde cestou dále.

–
A Záhoř klečí, klečí neustále;
klečí ve dne, v noci – nepije, nejí;
vzdychaje božího prosí smilování.

–
Den po dni mine; již i sníh se shání,
ledové mrazy již již přicházejí;
a Záhoř klečí, prosit nepřestává –
ale na poutníka darmo očekává,
ten nepřichází, nevrací se k němu.
Bůh budiž milostiv mužů
kajícím!

V

Devadesáte let přeletělo světem;
mnoho se zvrátilo zatím od té
chvíle:
kdo onoho času býval ne-
mluvnětem,
jest nyní starcem, do hrobu se
chýle.

Avšak málo jich dozrálo k té době,
ostatní všickni jsou schováni
v hrobě.

Jiné pokolení – cizí obličej –
vše ve světě cizí, kam se člověk
děje;
jen to slunéčko modravého nebe,
jenom to nižádné proměny nevzalo;
a jako před věky lidi těšovalo,
tak i nyní ještě vždy blaží tebe!

Jest opět jaro. Vlažný větřík duje,
na lukách svěží kolébá se tráva;
slavík své pověsti opět vypravuje
a fialka novou zas vůni vydává.

Habrovým stínem hlubokého lesa
dvě poutníků se cestou ubírá:
shrbený stařeček, v ruce berlu
nesa,
berlu biskupskou, věkem již se
třesa,
a pěkný mládenec, ten jej podepírá.

„Posečkej, synu můj, rád bych
odpočinul,
odpočinutí si má duše žádá!“
Rád bych se ji k otcům zesnulým
přivinul,
ale milost boží jinak mi ukládá.
Milost boží velká, ta sluhu svého
mocně provedla skrz pekelnou
bránu,

Straslivě řve ďábel, jako had se
svíjí,
a ho pak již smysl i cit pomíjí.
Tu pokynul satan, rota odstoupila,
a síla zas nová ďábla oživila.
Ale když propuštěn opět dýše
lehce,
krví psané blány přec vydati ne-
chce. –

Rozlítiv se satan, káže ve svém
hměvu:
„Nuže ať obejmě pekelnou děvu!“

A byla ta děva z železa skuta,
rámě vztažené k toužebné milosti:
privínila ďábla na svá prsa krutá,
přivlečený jsou všecky jeho kosti.
a těžkým pádem zachvěje se země.
svíjí,
a ho pak již smysl i cit pomíjí.
Tu pokynul satan, panna povolila,
a síla zas nová ďábla oživila.
Ale když propuštěn opět dýše
lehce,
krví psané blány přec vydati ne-
chce. –

I zatičel satan poslední své slovo:
„Uvzte jeho v lože Záhorofo!“ –
„V lože Záhorofo? V Záhorofo
lože?“ –
volá v udešení muž divý v lese,
hrozné tělo jeho osikou se třese
a pot vyraží z tuhé čela koze.
„Lože Záhorofo! – Záhof je to
jméno,
od matky mě někdy často vyslo-
veno,
když učivala mne pléstí rohože,
když mi rohožemi na mechu
stlávala

a vltč kozinou mne přikrývala.
A nyní v pekle Záhorofo lože - ?
Však pověz mi ty – ty sluho boží,
co čeká Záhofe na pekelném loži?“

„Spravedlivá jest pomsty boží ručka,
leč ukryto věčné jeho usouzení:
neznámá mi sice tvá pekelná muka,
ale tvých zločinů nic menší není.
Nebo věz, že ďábel, slyše ona slova,
zhroziv se pokuty lože Záhorofova,
krvavý zápis vrátil bez prodlení!“ –

Stoletá sosna na chlumové stráni
hrdě vypíná k nebi své těmě:
i přijde sekerá, sosna hlavu sklání,
a těžkým pádem zachvěje se země.
Divoký tur lesní v bujnosti své síly
z kořene vyvrací mocná v lese
dřeva;
probodem ostěpem, potáci se chvíli,
a padne, v bolesti smrtelné řeva. –

Takto muž lesní. Porazen tou zvěstí
na zemi klešá ve smrtelném stra-
chu;
řve a svíjí se, bije v hlavu pěstí,
nohy poutníkovy objímaje v pra-
chu:
„Smiluj se, pomoz, pomoz, muži
boží,
nedej mi dospět k pekelnému loži!“

–
„Nemluv takto ke mně, červ jsem,
roven tobě,
bez milosti boží ztracen věčně
věkův:
k mi ty se obrať, od mí prose lěkův,
a čím pokám v pravě ještě době. –

Polednice
U lavice dítě stálo,
z plna hrdla křičelo.
„Bodejž jsi jen trochu málo,
ty cikáně, mlčelo!

Polodne v tom okamžení,
táta přijde z roboty:
a mně hasne u vaření
pro tebe, ty zlobo, ty!
Mlé, hle husar a kočárek –
hrej si – tu náš kohout!“ –
Než kohout, viz i husárek
bouch, báci letí do kouta.
A zas do hrozného křiku –
„I bodejž tě sršeň sám! –
že na tebe, nezvednku,
poledníci zavolám!

Pojď si proň, ty polednice,
pojď, vem si ho, zlostníka!“
A hle, tu kdos u světlice
dvěře zlehka odmyká.
Malá, hnědá, tvář divě
pod plachetkou osoba;
o berličce, hnáty křivě,
hlas – vichřice podobal!

„Dej sem dítě!“ – „Kriste Pane,
odpusť hrůchy hrůsnici!“
Div že smrt jí neovane,
ejhle tuť – polednici!

Ke stolu se plíží tiše
polednice jako stín:
matka hrůzou sotva dýše,
dítě chopíc na svůj klín.
A vinouc je, zpět pohlíží –
běda, běda dítěti!

Zlatý kolovrat

I

Okolo lesa pole lán,
hoj jede, jede z lesa pán,
na vraném bujném jede koni,
vesele podkovičky zvoní,
jede sám a sám.

A před chalupou s koně hop
a na chalupu: klop, klop, klop!
„Hola hej ! otevřte mi dvěře,
zbloudil jsem při lovení zvěře,
dejte vody pít!“

Vyšla dívčina jako květ,
neviděl také krásy svět;
přinesla vody ze studnice,
stydlivě sedla u přeslice,
předla, předla len.

Pán stojí, nevěda, co chtěl,
své velké žízně zapomněl;
diví se tenké, rovné niti,
nemůže očí odvrátiti
z pěkné přadleny.

„Svobodna-li jest ruka tvá,
ty musíš býti žena má!“
dívčinu k boku svému vine –
„Ach pane, nemám vůle jiné,
než jak máti chce.“

„A kde je, děvče, máti tvá?
Nikohoť nevidím tu já.“ –
„Ach pane, má nevlastní máti
zejtra se s dcerou domů vrátí,
vyšly do města.“

II

Okolo lesa pole lán,
hoj jede, jede zase pán;

na vraném bujném jede koni,
vesele podkovičky zvoní,
přímo k chaloupce.

A před chalupou s koně hop
a na chalupu: klop, klop, klop!
„Hola! otevřte, milí lidi,
ať oči moje brzo vidí
potěšení mé!“

Vyšla babice, kůže a kost:
„Hoj, co nám nese vzácný host?“
„Nesu ti, nesu v domě změnu,
chci tvoji dceru za svou ženu,
tu tvou nevlastní.“

„Hoho, panáčku, div a div,
kdo by pomyslíl jaktěživ?
Pěkně vás vítám, vzácný hoste
však ani nevím, pane, kdo jste?
Jak jste přišel k nám?“

„Jsem této země král a pán,
náhodou včera zavolán:
dám tobě stříbro, dám ti zlato,
dej ty mně svoji dceru za to,
pěknou přadlenu.“

„Ach pane králi, div a div,
kdo by se nadál jaktěživ?
Vždyť nejsme hodny, pane králi,
kéž bychom záslužněji stály
v milosti vaší!

Ale však radu, radu mám:
za cizí – dceru vlastní dám;
jeť podobna té druhé právě
jak oko oku v jedné hlavě –
její nit – hedbáv!“

„Špatná je, babo, rada tvá,
vykonej, co poroučím já:
zejtra, a den se ráno zjasní,
provodíš dceru svou nevlastní
na královský hrad!“

Lesní muž pod dubem z vysokého
stanu
škaredě pohlíží v západní stranu;
sedí a bručí: „Co jich tu šlo koli,
neušel nikdo mé sukovité holi!
Jen jednoho jsem na slovo vsadil,
jen toho jednoho – a ten mne zra-
dil!“ –

„Ó nezradil tebe!“ – ozval se týmž
časem
podle muže poutník povýšeným
hlasem;
postava přímá, oko přísné, smělé,
studený poklid na jeho čele
a z jeho bledé, ušlechtilé tváře
jako by planula slunečná záře.

„Nezradil jsem tebe, přísahou
ztuha
zavázal jsem se ti, hříšný boží
sluha;
a nyní přísahám ještě tobě znova:
přisahám na kříže svatého slávu,
že tobě věrnou z pekla nesu
zprávu!“

Zachvěl se muž lesní, slyše tato
slova,
a vyskočil vzhůru, sáhna po své
zbroji;
avšak jako bleskem omráčený stojí
–
nesneseť zrak jeho zraku
poutníkova.

„Tuto sed’ a slyš, pověsti hrůzy
zvěstuji tobě po pekelné chůzi;
o hněvu božím slovo moje svědčí,
ale milost božská neskončene
větší!“

Vypravuje poutník, co v pekle
spatřil:

moře plamenův – břídké d’áblův
pluky;
a kterak se život s věčnou smrtí
sbratřil
na věčné, vždy nové zatracencův
muky. –

Muž lesní pod dubem zamračený
sedí,
nemluví slova – jen před sebe hledí.
Vypravuje poutník, co v pekle
slyšel:
úpěnlivé nářky – zlořečené klení –
volání pomoci – však nikoho není,
kdo by tu potěšil, kdo k pomoci
přišel,
jen věčná kletba, věčné zatracení!

–
Muž lesní pod dubem zamračený
sedí,
nemluví slova – jen před sebe hledí.

Vypravuje poutník, jak znamením
kříže
přinutil satana, pekelné kníže,
rozkázati d’áblu, strůjci klamu
zlého,
aby zase vrátil krví psanou blánu.
Protivil se d’ábel pekelnému pánu,
nevrátil zápisu dle rozkazu jeho.

Rozlítel se satan a v zlosti své velí:
„Vykoupejte jeho v pekelné kou-
peli!“

Učinila rota dle jeho rozkazu,
připravila lázeň z ohně a mrazu:
z jedné strany hoří jako uhel
vzňatý,
z druhé strany mrzne v kámen le-
dovatý;
a když vidí rota míru naplněnu,
obrací zmrzlinu opak do plamenů.

Neslyš, nevidí, v želu svém hlu-
boken
jde dále před se povlovným kro-
kem,
kde života svého pozbyti musí. –

„Stůj, červe, kdo jsi, kam tě cesta
vede?“
Zastavil se poutník, zvedna líce
bledé:
„Jsem zatracenec,“ – odpovídá tiše

„do pekla cesta má, do satanské
říše!“
„Hoho, do pekla? – Čtyřicáté léto,
co již tu sedím, mnoho jsem
slyšival,
mnoho vidíval, ale písne této
potud mi nikdo ještě nezapíval! –
Hoho, do pekla? Netřeba ti kroků,
sám tě tam dopravím, nevzděchneš
ani! –

Však a se naplní můj počet roků,
příjdu snad za tebou také na
snidani!“ –
„Nic ty se nerouhej milosti boží!
Dříve než jsem viděl den života
prvý,
zapsán jsem peklu otce svého krvi
klamem dábejským – pro po-
zemské zboží.
Milost boží velká, a znamení kříže
zlámet i strašlivě pekelné mříže,
porazí satana se vši jeho moci!
Milost boží velká, ta ráčí dáti,
že se slabý poutník co vítěz navrátí,
dobuda zápisu z pekelné noci.“ –

„Co pravíš? – Za těch let, za
čtyřiceti,

bez počtu jsem jich do pekla sklátil,
však se ještě nikdo zpátky ne-
navrátil! –
Slyš, červe, jsi mladá, heboučké
pletí,
byl bys mi dobře, místo tuhé zvěti,
za malou pochoutku dnes na večeri;
ale pustím tě – nechám tebe jít! –
však ještě nikdo, co jich tu slo koli,
neušel mojí sukovité holi! –
Pustím tě, červe, ale to chci mít:
přisáh, že potom věrne mi povíš,
co v pekle uvidíš a čeho se dovíš.”

I vztyčil se poutník, a vysoko
zdvize
hl svou poutnickou se znamením
kříže:
„Přisáhám na kříže svatého slávu,
že ti z pekla věrnou přinesu
zprávu!“

IV

Minula zima, sníl na horách taje,
v údolích povodeň od sněhu a
deště;
jeřáb se vrací z dalekého kraje,
avšak náš poutník nepřichází ještě.

V zelen odešly se v lese ratolesti,
flala pode křem milou vlní dýše,
slavík vypravuje dlouhé pověsti,
ale žádná zpráva z pekelné říše.

Ušlo jaro – léto; již se dnové krátí,
pověti chladne, listí opadává,
z pekla však žádná, žádná nejde
zpráva.

Zdali se poutník přece ještě vrátí?
Zdali nekleslo cestou jeho tělo?
Zdali ho peklo v sobě nepozřelo? –

III

„Vstávej, decerusko, již je čas,
pan král již čeká, bude kvas;
však jsem já ani netušila –
nu bodejž dobře pořídila
v královském hrade!“
„Stroj se, sestřičko moje, stroj,
v královském hrade bude hoj;
vysoko jsi se podívala,
nizko mne, hledte, zanechala –
nu jen zdřává bud!“

„Pojď již, Dorničko naše, pojď,
aby se nehnuval tvůj chot;
až budeš v lese na rozhraní,
na domov nezpomeněš ani –
pojd' jen honem, pojď!“
„Matko, matičko, rekněte
nác s sebou ten nůž berte?“ –
„Nůž bude dobrý – někde v chladu
vypíchнем oči zlému hadu –
pojd' jen honem, pojď!“

A když zasvítal osmý den,
král musí jít s vojsky ven:
„Měj se tu dobře, paní moje,
já jedu do krutého boje,
na nepřitele.
Navrátím-li se z bitvy zpět,
omladne naši lásky květ!
Zatím na věrnou mou památku
hled' sobě pilně kolovrátku,
pilně doma před!“

IV

V hluboké pustě křovíně
jak se tam vedlo divčíně?
Sest otevřených proudů bylo,
z nich se jí živobytí lilo
na zelený mech.

Vzešlo jí náhle štěstí moc,
nynčko jí hrozí smrti noc:
tělo již chladne, krev se sedá –
běda té době, běda, běda,
když ji spatřil král!

A tu se z lesních kdesi skal
stařeček nevidaný vzal:
šedivé vousy po kolena –
to tělo vloživ na ramena
v jeskyni je nes.

„Vstaň, mé pachole, běž, je chvat,
vezmi ten zlatý kolovrat:
v královském hradě jej prodávej,
za nic jiného však nedávej
nežli za nohy.“ –

Pachole v bráně sedělo,
zlatý kolovrat drželo.
Královna z okna vyhlížela:
„Kéž bych ten kolovrátek měla
z ryzího zlata!“

„Jděte se, matko, pozeptat,
zač je ten zlatý kolovrat?“
„Kupte, paničko, drahý není,
můj otec příliš nevycení:
za dvě nohy jest.“

„Za nohy? Ajaj, divná věc!
Ale já chci jej mítí přec:
jděte, mamičko, do komory,
jsou tam ty nohy naší Dory,
dejte mu je zaň.“

Pachole nohy přijalo,
do lesa zpátky spěchalo. –
„Podej mi, chlapče, živé vody,
nechť bude tělo beze škody,
jako bývalo.“

A ránu k ráně přiložil,
a v nohou oheň zas ožil,

a v jeden celek srostlo tělo,
jako by vždycky bylo celo,
bez porušení.

„Jdi, mé pachole, k polici,
vezmi tu zlatou přeslici:
v královském hradě ji prodávej,
za nic jiného vak nedávej,
nežli za ruce.“ –

Pachole v bráně sedělo,
přeslici v rukou drželo.
Královna z okna vyhlížela:
„Och, kéž bych tu přesličku měla
ke kolovrátku!

Vstaňte, mamičko, z lavice,
ptejte se, zač ta přeslice?“ –
„Kupte, paničko, drahá není,
můj otec příliš nevycení,
za dvě ruce jest.“

„Za ruce!? Divná, divná věc!
Ale já ji chci mítí přec:
jděte, mamičko, do komory,
jsou tam ty ruce naší Dory,
přineste mu je.“

Pachole ruce přijalo,
do lesa zpátky spěchalo. –
„Podej mi, chlapče, živé vody,
nechť bude tělo beze škody,
jako bývalo.“

A ránu k ráně přiložil,
a v rukou oheň zas ožil;
a v jeden celek srostlo tělo,
jako by vždycky bylo celo,
bez porušení.

„Skoč, hochu, na cestu se měj,
mám zlatý kužel na prodej:
v královském hradě jej prodávej,
za nic jiného však nedávej,
nežli za oči.“ –

Takto se loučí od své drahé panny
mládenec milý v poslední době,
ubíraje se v cizí světa strany,
ani pak věda, sejdou-li se k sobě;
ještě poslední vroucí obejmutí,
ještě políbení jako plamen žhoucí:
již měj se tu dobře, dívko
přežádoucí,
chvilu nešťastná pryč odtud mne
nutí! –

Tvář jako stěna, pohledění ledné,
ale v srdci plamen zhoubný, di-
voký,
náhle se poutník ze země zvedne
a k západu rychlé zaměří kroky. –

Brzy potom zmizel v hustém lesa
proutí:
pánbůh ho potěš na jeho pouti!

III

Stojí, stojí skála v hlubokém lese,
podle ní cesta v habrovém houští,
a na té skále dub velikán pne se,
král věkovitý nad věčnou poutí:
k nebesům holé vypínáje čelo,
zelená ramena drží na vše strany;
tuhý oděv jeho hromem rozoraný
a pod oděvem vyhnílé tělo:
dutina prostranná, příhodná velmi

–
pohodlný nocleh lité lesní šelmy!

A hle, pod tím dubem na me-
chovém loži
čí je ta postava veliká, hrozná?
Zvíře, či člověk v medvědí kůži?
Sotva kdo člověka v tom stvoření
pozná!

Tělo jeho – skála na skále ležící,
údy jeho – svaly dubového kmene,

vlasý a vousy vjedno splývající
s ježatým obočím tváří začazené;
a pod obočím zrak bodající,
zrak jedovatý, podobný právě
zraku hadímu v zelené trávě.
Kdo je ten člověk? A to mračné
čelo,
jakými obmysly se jest obestřelo?
Kdo je ten člověk? Co chce v této
poušti? –

Nic se mne neptej, ohledni se
v houští
z obé strany cesty; zeptej se těch
kostí,
ježto tu leží práchnivějící;
zeptej se těch černých, nevlídných
hostí,
ježto tu krákají obletující:
ti mnoho viděli – ti vědí více!

Tu však muž lesní z lože svého
skočí,
zrak upřený v cestu divoce plane;
kyjem ohromným nad hlavou točí
a skok za skokem prostřed cesty
stane.

Kdo přichází cestou? – V hábitě
mládenec,
kříž maje v ruce, za pasem růženec!

–
Utec, mládenče, obrať se zpátky!
Tvá cesta v jistou tebe smrt uvádí.

Životě lidský i beztoho krátký,
a škoda tvého panenského mládí!
Obrať se, utíkej, co ti síla stačí,
dokud kyj ohromný na tě
nepřikvačí
a neroztříští tvou hlavičku v kusy!

–

Šedivé mlhy nad lesem plynou,
jako duchové vlekouce se řadem;
jeřáb ulétá v krajinu jinou –
pusťo a nevládnou ladem i sadem.
Vtír od západu studené věje
a přizloutlé listí tichou píseň pěje.
Známa tě to píseň; pokazďet v je-
seni
listové na dubě šepčí ji znova:
ale málokdo pochopuje slova,
a kdo pochopí, do smíchu mu není.
Poutníce neznámý v hábitě šerém,
s tím křtízem v ruce na dlouhě holi
a s tím růžencem – kdo jsi ty koli,
kam se ubíráš nyní podvěcerem?
Kam tak pospícháš? Tvá noha
bosa,
a jeseň chladá – studená rosa:
zůstaň zde u nás, jsme dobří lidi,
dobrého hosta každý rád vidí. –

Poutníce milý! – Ne tys ještě
mladý,
ještě vous tobě nepokrývá brady
a tvoje líce jako pékne panny –
ale co tak blede a smutně zvalde,
a tvoje oči v důlky zapadlé!
Snad je ve tvém srdci žel pocho-
vaný?
Snad že neštěstí tvé tělo svíží
lety sedivými dolů k zemi níží?

Mládenče pěkný, nechod za noci,
možná-li, budem rádi ku pomoci,
a přinejmenším snad potěšíme.
Jen nepomíjej, pojď, pohov tělu:
nemí bez léku nížádného želu
a mocný balzám v důvěře držíme. –

Nic neslyší, neví, ani oko zvedne,
není ho možné ze snů vytrhnout!
A tam již zachází v chrástě jedné:
pánubůh ho posílá na jeho pouť!

II

Daleké pole, široké pole,
předlonhá cesta přes to pole běží,
a podle cesty pahorek leží,
a dřevo stihlé stojí na vrchole:
stihlá to jedlice – však bez snětí,
jen malá přička svrchu přidělána
a na té přičce přibíť viděti roz-
pjatý obraz Krísta Pána.
Hlavu krvavou vpravo naklonuje,
ruce probíte roztahuje v šíři:
v dvě světa strany jímí ukazuje,
v dvě strany protivně, jako cesta
mítí:
pravou na východ, kde se světlo
rodí,

levou na západ, kde noc vojevodí.
Tam na východě nebeská je brána,
tam u věčném ráji bydlí boží svatí;
a kdo dobře číní, číka jemu dána,
že se tam s nimi té bude radovati.
Ale na západě jsou pekelná vrata,
tam pláne mořem síra i smola,
tam pletou ďáblové, zlá rota pro-
klatá,
zloučené duše v ohnivá kola.
Vpravo, Kríste Pane, tam dej nám
dospětí,
však od levíce vysvobod své děti!

Tu na tom pahorku leže na kolennou
naš mladý poutník v ranmím světle
kmitu,
okolo kříže ruku otočenou,
vrouceně objímá dřevo bezce citu.
Brzy cos šepce, slzy romě z oka,
brzy zase vzdychá – těžce, zhlu-
boka. –

Pachole v bráně sedlo,
zlatý kuželík drželo.
Královna z okna vyhlížela:
„Kéž bych ten kuželíček měla
na tu přesličku!

Vstaňte, mamičko, jděte zas,
pčejte se, zač ten kužel as?“ –
„Za oči, pami, jinak není,
tak mi dal otec poručení,
za dvě oči jest.“

„Za oči? Neslychána věc!
A kdo je, chlapče, tvůj otec?“ –
„Netřeba znáti otce mého:
kdo by ho hledal, nenajde ho,
jinak přijde sám.“ –

„Mámo, mamičko, co počít?
A já ten kužel musím mít!
Jděte tam zase do komory,
jsou tam ty oči naší Dory,

Pachole oči přijalo,
do lesa zpátky spěchalo. –
„Podej mi, chlapče, živě vody,
necht' bude tělo beze škody,
jako kdy prve.“

A oči v důlky položil,
a zhaslý oheň zas ozlí;
a panna vůkol pohlížela –
však nikoho tu neviděla,
než se samotnu.

V

„Och, já je v srdci nosila,
jediny mezi kolovraty,
presliči, kužel – celý zlatý,
vše to z lásky k vám!“

„Pojď se, má pami, posadit,
upřed' mi z lásky zlatou nit.“ –
Ke kolovratku chutě sedla,
jak zatocila, celá zbledla –
běda, jaký zpěv!

„Vrrr – zlou to předeš nit!
Přisla jsi krále osidit:
nevlasťní sestru jsi zabilá,
udiv a oči ji zbavila –
vrrr – zlá to nit!“

„Jaký to kolovrátek máš?
A jak mi divně na něj hráš!
Zahrať mi, pami, ještě znova,
nevím, co chtějí tato slova:
před, má pami, před!“

„Vrrr – zlou to předeš nit!
Ohtěla jsi krále osidit:
pravou nevěstu jsi zabilá
a sama ses ji učinila –
vrrr – zlá to nit!“

„Hó, strašlivě mi, pami, hraš!
Nejsi tak, jak se býti zdáš!
Zahrať mi, pami, do třetice,
abych uslyšel ještě více:
před, má pami, před!“

„Vrrr – zlou to předeš nit!
Přisla jsi krále osidit:
sestra tvá v lese, v dutě skále,
ukradla jsi ji chotě krále –
vrrr – zlá to nit!“

Jak ta slova král uslyšel,
skočil na vrance, k lesu jel;

hledal a volal v širé lesy:
„Kdes, má Dorníčko, kde jsi, kde
jsi,
kdes, má rozmilá?“

VI

Od lesa k hradu polí lán,
hoj jede, jede s paní pán;
na vraném bujném jedou koni,
vesele podkovičky zvoní,
na královský hrad.

I přišla svatba zase zpět,
panna nevěsta jako květ;
i byly hody, radování,
hudby a plesy bez ustání
po tři neděle.

A co ta matka babice?
A co ta dcera hadice? –
Hoj, vyjí čtyři vlci v lese,
každý po jedné noze nese
ze dvou ženských těl.

Z hlavy jim oči vyňaty,
ruce i nohy uťaty:
co prve panně udělaly,
toho teď na se dočekaly
v lese hlubokém.

A co ten zlatý kolovrat?
Jakou teď píseň bude hrát?
Jen do třetice zahrát přišel,
pak ho již nikdo neuslyšel,
ani nespatrił.

Sedává, sedává,
přežalostně vrká:
každý, kdo uslyší,
srdce jemu puká.

Nepuká tak jiným
jako jedné ženě:
z hlavy si rve vlasy,
volá uděšeně:

„Nehoukej, nevolej,
nehuč mi tak v uši:
tvá píseň ukrutná
probodá mi duši!“

Nehoukej, nežaluj,
hlava se mi točí;
aneb mi zahoukej,
a se mi rozskočí!“ –

Teče voda, teče,
vlna vlnu stíhá
a mezi vlnami
bílý šat se míhá.

Tu vyplývá noha,
tam zas ruka bledá:
žena nešťastnice
hrobu sobě hledá!

Vytáhli ji na břeh,
zahrabali skrytě,
kde cesty pěšiny
křížují se v žitě.

Nížádného hrobu
jí býti nemělo:
jen kámen veliký
tlačí její tělo.

Však nelze kamenu
tak těžko ležeti,
jako jí na jménu
spocívá prokletí!

holoubek	nevěsta v objetí nového manžela.	Byla svatba, byla, hudba pěkně hrála: on ji k sobě vnu, ona jen se smála.	Směj se, směj, nevěsto, pěkně ti to sluší: nebožtík pod zemí, ten má hluché usí!	Objímej milého, netřeba se bát: rakev dosti těsná – ten se neobráti! Libej si je, libej, ty žádané líc: komus namíchala, neobživne více! –	*	Beží časy, běží, všecko s sebou mění: co nebylo, přijde co bývalo, není.	Běží časy, běží, rok jako hodina: jedno však nemizí: pevně stojí vína.	Tri roky minuly, co nebožtík leží; na jeho pahorku tráva roste svěží.	Na pahorku tráva, u hlavy mu doubek, na doubkou sedává beloučky holoubek.	hlučná a veselá:	
Okolo hřbitova	cesta úvozová; síla tudy, plakala mladá, hezká vdova.	Plakala, želela pro svého manžela: neb tudy naposled jej doprovázela. –	Od blíhého dvora po zelené louce jede pěkný panic, péro na kloubouce.	“Neplač, nenaríkej, mladá, hezká vdovo, škoda by tvých očí, slýš rozumné slovo.	Neplač, nenaríkej, vdovo, pěkná růže, a když muž ti umřel, vezmi mne za muže.” –	Jeden den plakala, druhý ticho minul, třetího žel její pomalu zahynul.	V témž dni umrlého z mysli vypustila: než měsíc uplynul, k svatbě šaty síla.	Okolo hřbitova veselejší cesta: jedou tudy, jedou ženich a nevěsta.	Byla svatba, byla hlučná a veselá:		
Stědý den	I	Tma jako v hrobě, mraz v okna duje,	v světlnici teplo u kamen; v krbu se svítí, stará podřimuje, děvčata předou měkky len.	“Toč se a vřč, můj kolovrátku, ejhle adventu již nakrátku a blízko, blizoučko Stědý den!	Milote děvčeti přisti, milo za smutných zimních večerů; neb nebude darmo její dílo, tu pevnou chová důvěru.	I přijde mládenec za pilnou pan-nou, rekne: Pojd' za mne, dívko má, budiz ty mi ženkou milovanou, věrným ti mužem budu já.	Já tobě mužem, ty mně ženkou, dej rukou, děvče rozmilé! – A dívka, co předla přizi tenkou, svatební síje košile.	Toč se a vřč, můj kolovrátku, však jest adventu již nakrátku a přede dveřmi Stědý den!“	Hoj, ty Stědý večere, ty tajemný svátku, cože komu dobrého neseš na památku?	Hospodáři středovku, kravám po výslužce; kohoutovi česneku, hrachu jeho družce.	25
Ovocnému stromovi	od věčere kosti a zlatousky na stěnu	tomu, kdo se postí.	Hoj, já mladá dívčina, srdce nezadané: mně na mysli jiného, jiného cos tane.	Pod lese, ach pod lese, na tom panském stavě, stojí vrby stareny, snih na šedé hlavě.	Jedna vrba hrbatá, tajně dolů kyvá, kde se modře jezero pod ledem ukrývá.	Tu prý díve v půlnoci, při lunc pochodni, souzený se zjeví hoch ve hladině vodní.	Hoj, mne půlnoc neleka, ani liché vědy: půjdu, vezmu sekeru, prosekám ty ledy.	I nahlédnu v jezero hluboko – hluboko, milému se podívám pevně okem v oko.	III	Marie, Hana, dvě jména milá, panny jak jarní růže květ: která by z obou milejší byla, nikdo nemůže rozumnět.	Jestliže jedna promluví k hochu, do ohně by jí k vůli šel; pakli se druhá usměje trochu – na první zas by zapomněli! –

Nastala půlnoc. Po nebi šíře
sbor vysypal se hvězdiček
jako ovečky okolo pastýře,
a pastýř jasný měsíček.

Nastala půlnoc, všech nocí máti,
půlnoc po Štědrém večeru;
na mladém sněhu svěží stopu znáti
ode vsi přímo k jezeru.

Ta jedna klečí, nad vodou líčko;
ta druhá stojí podle ní:
„Hano, Haničko, zlaté srdíčko,
jaké tam vidíš vidění?“

„Ach, vidím domek – ale jen v šere
–
jako co Václav ostává –
však již se jasní – ach, vidím dvěře,
ve dveřích mužská postava!

Na těle kabát zeleni temné,
klobouk na stranu – znám jej,
znám!
Na něm ta kytka, co dostal ode
mne –
můj milý bože! Václav sám!!“

Na nohy skočí, srdce jí bije,
druhá přikleká vedle ní:
„Zdař bůh, má milá, zlatá Marie,
jaké ty vidíš vidění?“

„Ach, vidím, vidím – je mlhy
mnoho,
všecko je mlhou zatmělé;
červená světla blýskají z toho –
zdá mi se býti v kostele.

Něco se černá mezi bílými –
však mi se rozednívá již: –
jsou to družičky, a mezi nimi pro-
boha!
rakev – černý kříž!“

IV

Vlažný větřík laškuje
po osení mladém;
sad i pole květovým
přioděny vnaďem;
zazněla hudba od kostela zrána
a za ní hejsa! kvítím osypána
jede svatba řadem.

Švárný ženich jako květ
v kole svatebčanů,
kabát tmavě zelený,
klobouk v jednu stranu:
tak viděla jej v osudné té době,
tak si ji nyní domů vede k sobě,
švárnou ženku Hanu.

*

Zašlo léto. Přes pole
chladné větry vějí.
Zvoní hrana. Na marách
tělo vynášejí:
bílé družičky, planoucí svíce;
pláč, bědování, trouby hlaholíce
z hlubokosti znějí:
Miserere mei!

Koho věnec zelený,
koho v rakvi kryje?
Umřela, ach umřela
panenská lilie!
Vykvětla, jak by zalívána rosou,
uvadla, jak by podsečena kosou –
ubohá Marie!

V

Nastala zima, mráz v okna duje,
v světnici teplo u kamen;
v krbu se svítí, stará polehuje,
děvčata zase předou len.

„Toč se a vrč, můj kolovrátku,
však jest adventu zase nakrátku
a nedaleko Štědrý den!

Ach ty Štědrý večere
noci divoploďné,
když si na tě vzpomenu,
k srdci mne to bodne!

Seděly jsme také tak
loni pohromadě:
a než rok se obrátil,
dvě nám chybí v řadě!

Jedna, hlavu zavitou,
košiličky šije;
druhá již tři měsíce
v černé zemi hnije,
ubohá Marie!

Seděly jsme také tak,
jako dnes a včera:
a než rok se obrátí –
kde z nás bude která?

Toč se a vrč, můj kolovrátku,
všecko ve světě jen na obrátku
a život lidský jako sen!

Však lépe v mylné naději sníti,
před sebou čirou temnotu,
nežli budoucnost odhaliti,
strašlivou poznati jistotu!“